ВЫБАР

ГАЗЕТА ДЭМАКРАТЫЧНЫХ ПЛЫНЯЎ ПРЫДЗВІНСКА- ПРЫДНЯПРОЎСКАГА КРАЮ

№ 22 (50) 14—20 ліпеня 1993 г. Цана 5 рублёў

НА 6-ЦІ БАЧЫНАХ:

15 ЛІПЕНЯ 1410 ГОДА АБ'ЯДНАНАЕ ВОЙСКА ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА І КАРОНЫ ПОЛЬСКАЙ ПЕРАМАГЛО КРЫЖАКОЎ ПАД ГРУНВАЛЬДАМ.

СЛАВА АБАРОНЦАМ РАДЗІМЫ!

У горадзе прайшлі традыцыйныя, трэція па ліку, Шагалаўскія дні. Яны былі прысвечаны не толькі Вялікаму Майстру, а і ягонаму Настаўніку, прадстаўніку віцебскай мастацкай школы І. Пэну. У рамках свята ў Мастацкім музеі адкрылася выстава «І. Пэн і яго вучні».

На здымку: навуковыя чытанні—адна з самых цікавых і неад'емных частак Дзён, што ладзяцца Шагалаўскім камітэтам і ягоным старшынёй, пісьменнікам Д. Сімановічам (злева). З дакладам выступае аспірант Інстытута мастацтва, этнаграфіі і фальклора АН Беларусі Г. Ісакаў.

Н. ПРЫСУТНЫ.

А футбол важней

Футбольныя баталіі сталіся для народнага дэпутата рэспублікі Генадзя Карпенкі болей прываблівымі, чымсьці парламенцкая заканатворчасць.

Пасля сваіх нападак на Станіслава Шушкевіча і ўдзелу ў галасаванні супраць яго, ён, пэўна, палічыў сябе вольным ад сесіённых спраў і прыехаў у Віцебск, каб «пахварэць» за любімую каманду.

7 ліпеня, калі не было кворума на сесіі, Г. Карпенка моцна пляскаў у далоні ўдалым фінтам сваіх любімцаў на футбольным полі, магчыма, тым самым паказваючы, што далейшы лёс краіны яго мала цікавіць.

Аднак прагул дэпутата прынёс пэўную карысць камандзе. Мо натхнёныя прысутнасцю на трыбуне народнага выбранніка футбалісты «Маладзечна» абыгралі віцебскі «КІМ» з лікам 2:0.

Язэп КАЛЮЧКА.

Прагназавалі верна

Некалі мы прадказвалі хуткі прапагандысцкі наступ грамадоўцаў на выбаршчыкаў. І вось усё часцей сацыял-дэмакраты выступаюць у мясцовых сродках інфармацыі. Напрыклад, 5 ліпеня яны прадстаўлялі па абласным ТБ сваё бачанне рэарганізацыі калгасаў.

М. КАЛІНОЎСКІ.

АНОНС

У гэтым і наступных нумарах мы прадставім Вам, шаноўны чытач, матэрыялы, напісаныя Старшынёй Сойму БНФ «Адраджэньне» народным дэпутатам краіны З. Пазьняком. Сачыце за газетай.

«Ленинград! Ленинград! Я ещё не хочу умирать!»

Ідучы праз нашу краіну ў «калыску рэвалюцыі» і назад, дзевятнаццаць цягнікоў спыняюцца ад 2 да 16 хвілін на чыгуначнай станцыі Гарадок. Апошнім часам тутэйшае «Расписание движения поездов» (пры нязменным загалоўку) прыдбала новае змесціва ў выглядзе шкляных пластак з пададзенымі па-беларуску назвамі маршрутаў.

Адметная рыса ў параўнанні з віцебскім «Раскладам руху цягнікоў»: ва ўсіх дзевятнаццаці маршрутах фігуруе не Санкт-Пецярбург, а... Ленінград. На запытанні пасажыраў касірка адказвае, што назва «Пецярбург» яшчэ не прызнаная.

У. К.

Сумесная заява

Аб'яднанай дэмакратычнай партыі Беларусі, Беларускай сялянскай партыі

Апошнія падзеі ў Вярхоўным Савеце ёсць толькі адлюстраванне абвастрэння крызісу ў эканоміцы і грамадстве. Галоўная яго прычына—імкненне правячых колаў закансерваваць існуючую сістэму, іх нежаданне праводзіць рэформу па пераходу да рынačнай эканомікі і дэмакратыі. Бяздарная палітыка ўраду і парламенту прывяла да таго, што многія прадпрыемствы на грані спынення, растуць цэны, падае ўзровень жыцця народа, а тым часам не прынята фактычна нічога для стварэння выйсця з крызісу. У варунках дэфіцыту харчавання атрымаць зямлю ўжо практычна немажліва, а ў многіх фермераў яе пачалі адбіраць.

Усім становіцца зразумелым банкруцтва правячага рэжыму, ягоная няздольнасць знайсці прымальнае выйсце з сітуацыі. У гэтых умовах наменклатура прымае сударгавыя намаганні, каб утрымацца ва ўладзе, спрабуючы выдаць за прычыны сваіх няўдач усё, што магчыма, апроч уласнай бяздзейнасці. Вынікам гэтага з'яўляюцца імпульсіўныя, непрадуманныя, часта ірацыянальныя дзеянні накшталт патрабавання далучэння да неіснуючай сістэмы калектыўнай бяспекі.

Гэтым жа тлумачацца спробы зняцця Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі С. С. Шушкевіча, які выступае за неўваходжанне Беларусі ў ваенныя блокі і правядзенне шырокай і справядлівай прыватызацыі. Шматдзённыя пустыя дэбаты па зусім неактульных на сённяшні дзень пытаннях на фоне эканамічных і сацыяльных праблемах, што абвастраюцца,—гэта сведчанне крызісу ўлады, поўнага банкруцтва правячага рэжыму. Імкненне зняць С. С. Шушкевіча выражае намер пракамуністычнай наменклатуры змяніць палітычны курс Беларусі, павярнуць яго ў зваротны бок ад таго шляху, па катораму ідзе ўвесь свет, устанавіць аўтарытарны рэжым.

Натуральна, што глава парламента стаў перашкодаю для ажыццяўлення такога павароту. Апошнія падзеі паказалі, што Вярхоўны Савет поўнасцю вычарпаў сябе. Ён прадстаўляе даўно мінулую эпоху. Адыёзны і непрадказальны парламент стаў органам, небяспечным для грамадства, які дэстабілізуе сітуацыю ў Рэспубліцы. Сёння не застаецца нічога іншага, як змагацца за датэрміновыя выбары.

Аб'яднаная дэмакратычная партыя Беларусі і Беларуская сялянская партыя звяртаюцца да ўсіх грамадзян Беларусі, партыяў, рухаў, грамадскіх арганізацыяў з прапановаю аб стварэнні шырокага дэмакратычнага Руху, каторы выступаў бы ў падтрымку С. С. Шушкевіча і базаваўся на наступных прынцыпах:

—датэрміновыя вольныя выбары парламента й органаў мяйсцовай улады;

—шырокая прыватызацыя ў інтарэсах народа, а не наменклатуры;

—павага да годнасці, правоў ў вольнасцяў чалавека;

—неўступленне Беларусі ў ванныя блокі;

Мы прапаноўваем у рамках Руху ствараць Грамадскія камітэты за датэрміновыя выбары, што дазволяць рэалізоўваць права грамадзянаў на выбранне вартых даверу органаў улады.

Званіце нам па тэлефонах у Менску:
(0172) 29-08-34, 34-38-35, 55-85-70, 27-29-12.

А. ДАБРАВОЛЬСКІ,
Старшыня АДПБ.

Я. ЛУГІН,
Старшыня БСП.

Зянон ПАЗЬНЯК

ТАЛЕРАНЦЫЯ ЯК ВЫНІК КУЛЬТУРЫ

25—26 чэрвеня гэтага года ў Менску праходзіла міжнародная канферэнцыя, якую наладзіў Фонд імя Льва Сапегі і шэраг арганізацыяў. Абмяркоўвалі пытаньні таленацыі.

Можа здацца сімптаматычным, што канферэнцыя па талеранцыі адбылася ў Беларусі—краіне гістарычнай талерантнасьці і ўнікальных грамадзкіх узаемадачыненьняў, у краіне, якая некалькі стагодзьдзяў кіравалася ў сваёй дзяржаўнай дзейнасьці прынцыпам кансенсусу (liberum veto) і па сёньняшні дзень спажывае яшчэ горкія разбуральныя плады гэтай механічна зразуметай ідэі і абсалютызацыі індывідуальнай свабоды.

Нашыя продкі, нашчадкі наймагутнейшай дзяржавы, стварылі ўнікальную культуру, карыстаючыся прынцыпам свабоды і цярпімасьці. Яны ж і страцілі гэтую дзяржаву, дазволілі растаптаць, расьцягнуць, абпляваць сваю культуру, давёўшы прынцып свабоды да механічнага ўжываньня, а цярпімасьць да рабскага паніжэньня, якое ворагі нашага існаваньня называюць талерантнасьцю. Талерантнасьць магчымая паміж няроўнымі непадобнымі зьявамі адной прыроды. Але небясьпечная талерантнасьць са злом. Бо талерантнасьць схільная да прымірэньня. Прымірэньне ж са злом амаральнае, сьведчыць пра бясьсільле, вядзе да дэградацыі і выраджэньня.

Асноўныя паняцьці і іх дачыненьні вельмі важна высьветліць на ўзроўні ідэяў, каб не мець потым клопатаў і бедаў у грамадзтве. Бо мы жывем у чалавечай супольнасьці, гэта значыць у такім сьвеце, дзе першаснай зьяўляецца ідэя, не быцьцё, не закон прыроды, які гэтая ідэя асэнсоўвае. Асэнсаваньне ж стала магчымым з разьвіцьцём культуры. Гэта тады, калі протачалавек навучыўся зьвязваць сваё пражытае мінулае з будучыняй і стаў абмяжоўваць, стрымліваць сваю прыроду дзеля мэты. Такім чынам талеранцыя вынікае з гнасеалагічных падстаў культуры і зьяўляецца адной з важнейшых маральных ідэяў у чалавечым грамадзтве.

Кожная цывілізацыя, кожная сацыяльная сістэма, кожная нацыянальная культура ці этнічная супольнасьць вырашалі гэтую праблему ў гісторыі, крышталізавалі яе ў рэлігійных, этнічных ці палітычных прынцыпах, шукаючы аптымальнасьці. Універсальныя вечнасныя ці доўгатэрміновыя падставы талерантнасьці сфармаваныя Ісусам Хрыстом і выпрабаваныя гістарычна ў хрысьціянскім сьвеце. Усе палітычныя, сьвецкія, сацыяльныя этыкі і іншыя выяўленьні талерантнасці ўлічвалі, ці трактавалі па-свайму гэтыя ўніверсальныя прынцыпы, калі прыстасоўваліся да зьменлівых грамадзскіх сітуацыяў. Гэтая зьменлівасьць разьвіцьця прадвызначае і зьменлівасьць прыстасаваньня ўніверсальных ідэяў. Запозьненасьць пераменаў прыводзіць да супярэчнасьцяў і нават катаклізмаў.

На мой погляд, мы назіраем пачатак такога магчымага катаклізму ў Эўропе, які паказвае на крызіс эўрапэйскай дэмакратыі. Галоўная прававая і сацыяльна-палітычная ідэя талерантнасьці, якая ўзьнікла пасьля вайны ў вольным сьвеце і якая пакладзеная ў аснову цяперашніх уяўленьняў пра дэмакратыю ў Эўропе—гэта амерыканізаванае паняцьце правоў чалавека, дзе галоўным момантам зьяўляецца палажэньне не аб першаснасьці, прыярытэце правоў асобы перад нацыяй і дзяржавай. Ідэя на працягу некалькіх пасьляваенных дзесяцігодзьдзяў прайшла свой тыповы шлях ад дэкларацыі да ўвасабленьня ў палітыку, ад палітыкі да ўлады, ад ўлады да выяўленьня ў сістэме законаў, ад законаў да прымяненьня іх у грамадзтве, ад дзейнасьці заканадаўства да сацыяльных вынікаў. Цяпер мы назіраем пачатак крызісу гэтай ідэі.

Станоўчыя сацыяльныя яе вынікі—мір і дабрабыт. Эўропа аб'ядналася на дабрабыце і імкнецца да яшчэ лепшага дабрабыту, не заўважаючы, што мір паступова пачынае зьнікаць, што разам з прыярытэтам асобы зьнікае прыярытэт нацыі, а разам з тым і дабрабыт карэннай асобы, што жыве на спрадвечнай зямлі. Мільёны нацыянальных беспрацоўных саступаюць месца таннай рабочай сіле з усходу і ад гэтага не ратуюць ніякія абмежаваньні.

Так непрыкметна, спакваля тэзіс прыярытэту правоў чалавека, зразуметы механічна, пачынае працаваць супраць чалавека. Гэты крызіс ўсеабдымны. Гэта крызіс сістэмы, заснаванай на прымітыўнай аднабаковай трактоўцы ідэі. Разьвіцьцё яго можа прывесьці да таго ж выніку, да якога прывёў некалі нашу цывілізацыю прынцып liberum veto.

Непасрэдным сацыяльным наступствам эўрапэйскага крызісу ўвасабленьня ідэі прыярытэту асобы перад нацыяй могуць стаць успышкі нацыянальна-этнічных канфліктаў, а ў палітычным плане прыход да ўлады фашыстаў і права-радыкальных сілаў. Такія вось метамарфозы прыгожых ідэяў таленацыі мы назіраем у мінулым і цяперашнім жыцьці. Не сумняваюся, што Эўропа знойдзе выхад з гэтага становішча. Але пакуль што там дамінуе дэмакратычны касмапалітызм, пагрунтаваны на дабрабыце і абстрактных аднабаковых ідэях, абмяркоўваюць маастрыхскія фантазіі і т. п. палітычную белетрыстыку.

У заключэньне хачу адзначыць, што Беларускі Народны Фронт перад прыняцьцем новай праграмы руху дастаткова прааналізаваў гэтую сітуацыю ў Эўропе і магчымыя наступствы на шляху адраджэньня Беларусі. Мы зыходзім з тэзісу парытэту нацыі і правоў асобы. Канкрэтнае ўвасабленьне гэтага палажэньня будзе вызначацца заканадаўствам і палітыкай. Мы здаем сабе справу, якая агромністая праца наперадзе. Гэта праца на доўгі час. Асновай для яе могуць стаць, на мой погляд, здабыткі і маральныя каштоўнасьці нашай гістарычнай беларускай культуры талеранцыі і палітычная воля грамадзтва, здольнага ўвасобіць ў жыцьцё карысныя для сябе ідэі.

Водгулле юбілею

Як гэта разумець?

Семдзесят пятыя ўгодкі з дня нараджэння лідэра былой КПБ-КПСС Пятра Машэрава, трагічна загінуўшага восенню 1980 года, былі адзначаны ў рэспубліцы так шырока, што гэта звярнула на сябе ўвагу ўсіх пластоў грамадства. Можа таму, што тут была адна вельмі прыемная акалічнасць. Моці не ўпершыню на беларускай зямлі за савецкім часам замест звыклага ачарнення былых кіраўнікоў аддавалася даніна павагі адышоўшаму, адзначаліся яго мужнасць, настойлівасць, імкненне ісці ўперад. Многа гаварылася аб таленце Пятра Машэрава, яго інтэлігентнасці і чуласці.

Насцярожыла толькі тое, што ўсё было так заглянцавана і заружоўлена, што сапраўдны вобраз былога лідэра знік, а той, што быў паказаны, стаў іканастасным, нерэальным. Толькі ў адзінай публікацыі А. Класкоўскага ў «Народнай газеце» за 12 лютага зроблена кволая спроба паказаць, кім у сапраўднасці быў Машэраў.

Існуе такая думка, што аб палітыках можна сказаць праўду толькі, калі пройдзе 50 год пасля іх смерці, бо на першым часе тыя, каго ён пакрыўдзіў, будуць чарніць, а тыя, з кім быў у хаўрусе—толькі хваліць. Трэба, каб прайшоў час і сціхлі эмоцыі. Але гэта не адносіцца да былога лідэра камуністаў, бо вялікім, на жаль, ён не быў і не з'яўляўся лідэрам нацыі, а быў толькі артадаксальным перыферыйным важаком камуністаў і іх прыхільнікаў, і то не ўсіх, а толькі найбольш апантаных. Такім для іх ён застаецца і зараз.

Канешне, Пётр Машэраў вёў гульню ў вялікія, а на самой справе не мог выйсці з ланцугоў і абмежаванняў той сістэмы, у якую паверыў і сумленна якой служыў. Тут ён мог толькі закапаць свой талент, калі ён у яго быў, што і зрабіў.

Скажыце, якая карысць беларускаму народу ад таго, што Пётр Машэраў дабіваўся павелічэння прамысловай вытворчасці найперш за лік размяшчэння, напрыклад, экалагічна шкодных прадпрыемстваў хімічнай прамысловасці, якую не хацелі прымаць у сябе іншыя рэгіёны, у такіх буйных гарадах як Магілёў, Гародня, Навапалацк? Там зараз немагчыма жыць. Хворыя паветра, вада, зямля і людзі. А буйныя жывёлагадоўчыя комплексы, якія ператварылі Беларусь у суцэльны свінушнік, пад чыёй камандай ствараліся? Каб Пётр Машэраў быў лідэрам нацыі, то ён не прывязваў бы эканоміку краіны цуглямі сыравіннай залежнасці да «старэйшага брата», а ствараў бы пераапрацоўчую прамысловасць на мясцовай сыравіне.

Становіцца зразумелым, чаму так пыхліва ўсхваляўся Пётр Машэраў у юбілейныя дні. Ёсць людзі, зацікаўленыя паказаць, што былі камуністы—важакі на Беларусі і зараз у кампартыі знойдуцца лідэры, здольныя павесці нацыю наперад, беражы нас божа ад гэткага лідэрства!

Толькі народ Пётр Машэраў не ўзначальваў, а духоўна прыгнятаў, вытраўляў усё беларускае. Гэта ж пры ім выключаліся студэнты БДУ толькі за тое, што хацелі, каб лекцыі для іх чыталіся на беларускай мове. А навукоўцы АН за што выштурхоўваліся з інстытутаў? За беларускасць. Смешна чуць, калі родзічы Машэрава гавораць, што ён любіў слухаць беларускую мову (як мала засталося ў яго ад нацыянальнай свядомасці!), а гаварыць не хацеў, карыстаўся чужой—расейскай мовай. Працаваў над вымаўленнем, бо маскоўскія гаспадары маглі быць незадаволенымі, калі б пачулі беларускі акцэнт у мове іх падначаленага. На сумленні Пятра Машэрава тысячы зачыненых беларускіх школ і тое манкуртства, якое раз'ядае нацыю і зараз. Аказваецца, ёсць зацікаўленыя, каб гэта адкінуць і пахаваць. Не, даруйце, панове, нацыя гэтага не забудзе!

У елейным юбілейным тумане Пётр Машэраў прадстаўлен такім уздымальшчыкам сельскай гаспадаркі, што проста дзіву даешся. Праўда, барознаў у паветры на сваім верталёце ён праклаў нямала над беларускімі нівамі і любіў як анёл спусціцца дзенебудзь на полі, пагаварыць з трактарыстам ці камбайнерам і навучыць іх, як жыць. А у гэты час у неба пільна глядзелі раённыя начальнікі і бегалі да сеўшага верталёта. Калі заўважаўся які-небудзь недахоп, то Пятро Машэраў узнімаў пальчык і загадваў: старшыню калгаса зняць, з партыі выключыць. Верныя дэмакратычнаму цэнтралізму раённыя начальнікі ў той жа дзень распраўляліся з сумленным чалавекам, добрым гаспадаром, якога паважалі людзі і нават яны самі. Чаго толькі вартая паступовая ліквідацыя неперспектыўных вёсак, якую так прыспешваў і заахвочваў лідэр камуністаў. Няўжо Пётр Машэраў, якога прыхільнікі лічылі таленавітым чалавекам, не разумеў, што азначае гэта для беларускай нацыі?

А нарыхтоўка галінкавага корму для жывёлы? Уся рэспубліка смяялася з гэтага эксперыменту і, топчачы травы, «смехам» секла «дровы для жывёлы». Асабліва жахаліся сяляне, на вяку якіх такога ніколі не было. Голле клалася ў сіласныя ямы разам з травой. Сілас гніў. І гэтым гніллём «ратавалі» жывёлу ад бяскорміцы. Колькі маладняку загінула ў калгасах і саўгасах ад такога корму?!

Пётр Міронавіч любіў выконваць роль «агранома», асабліва, калі з-пад крыла верталёта вызначалася гатоўнасць глебы да пасеву. Адзін год ён аддаў каманду пачаць сяўбу напрыканцы сакавіка. Пасеялі сотні тысяч гектараў. А потым выпаў снег, прыціснуў мароз. Пасля пацяплення давялося перасяваць. Колькі было спалена паліва і колькі дзесяткаў тысяч тон збожжа зноў кінута ў глебу? Ці адказаў хто за гэта марнатраўства? Ніхто.

І яшчэ партыйны лідэр пакінуў заўважаны след у памяці народа тым, што непераўзыйдзена паўтарыў пацёмкінскую вёску. Па тых дарогах, дзе меўся праехаць Машэраў, ішоў шорах. Дзень і ноч распілоўвалі лес і рабілі прысады, фарбавалі іх, перакрывалі дамы, заасфальтоўвалі хоць бы тонкім слоем асфальту дарогі, каб толькі добра пракацілася начальства. Словам, наводзілі глянец. І як шкадавалі грошай, калі вяльможны эскорт мяняў курс альбо зусім не прыязджаў.

Аб якой любві да народа Пятра Машэрава можа ісці гаворка, калі ён нічога не хацеў даць яму. Напрыклад, усе ведалі, што лідэр партыі быў супраць таго, каб рабочым ды служачым выдаваць участкі зямлі пад агароды і лецішчы. І не давалі. Баяліся развіцця ў народзе пачуцця прыватніка. Хіба ж не смешна гэта! А сам, як адзначалі ў інтэрв'ю родзічы, любіў «падумаць» у сауне на лецішчы. Толькі пасля трагедыі Пятра Машэрава людзі атрымалі зямлю і доступ да прыроды. Праўда, лідэр камуністаў з папулісцкіх намераў, інакш не скажаш, любіў пусціць пыл у вочы людзям. Напрыклад, часам заглядаў у магазіны і часам знаходзіў там прыхаваныя дэфіцытныя прадукты, якія тут жа падаваліся ў продаж. Людзі думалі: які клапатлівы кіраўнік. Мэта дасягалася. А кіраўнік сам ведаў, што колькасць прадуктаў ад гэтага не павялічваецца і дэфіцыт, як быў, так і застаецца.

Няхай ніхто не думае, што ўсё добрае і ўсё благое, што зрабіў Пётр Машэраў, забыта народам. Не, яно застаецца з ім. І таму праўда аб Машэраве яшчэ будзе сказана. Але сёння ўжо можна сказаць, што бацькам нацыі ён не мог стаць і не быў, а застаўся толькі лідэрам адкінутых народам камуністаў.

Ул. КУЛАЖАНКА,
прафесар.

У пасёлку N

«ЦІКАВЫ» ВОПЫТ

З пераменай кіраўніцтва на адным з прадпрыемстваў Віцебскай вобласці шмат што змянілася ў жыцці працоўных ды й жыхароў пасёлка. «Разумеючы» неабходнасць перамен, начальства вырашыла разводзіць фарэль, тым больш, што памяшканне было—былая механічная майстэрня, з прыямкамі для агляду тэхнікі. Там бы рыбка, відаць, і плавала. Ну, у жыхароў і рабочых слінкі пацяклі, але дачасна.

Перадумалі. Загаварылі пра шампіньёны. Грыб добры, але спажыўцу не вельмі вядомы. Дзякуй богу, атручванняў не было, бо не было і грыбоў.

Помнікі гранітныя прывезлі з Санкт-Пецярбургу. Свайго граніту ў Беларусі, відаць, не знайшлі.

Потым жыхары смакавалі чэшскае піва, толькі ў думках, праўда. Усё ж такі ў адным з цэхаў устанавілі ганчарны круг, вырашылі закідаць Беларусь гаршкамі, але ж ці многа з яго накідаеш? Дэманціравалі цэх, каб пераабсталяваць пад выпуск ганчарных вырабаў. Але прыйшлі 2 вагоны з лесам з Полацку для вырабу мэблі, бачна, на прадпрыемстве захаваліся. Так што хутка мэбляй заваляць. Прыязджайце набываць!

А шчыра і сур'ёзна кажучы, калі ж, нарэшце, пазбавімся ад такіх гора-кіраўнікоў ды будзем сумленна працаваць, займацца кожны сваёй працай, той, што з вякоў займаліся дзяды ды прадзеды?

Ігнат ВАСІЛЕЎСКІ

«Перамога» калгаснага ладу

Магчыма, у бліжэйшы час у Віцебскім раёне на адну калектыўную гаспадарку паменее.

У калгасе «Перамога» склалася надзвычай цяжкае фінансавае становішча. 1 чэрвеня на ягоным рахунку было 98 тысяч рублёў. А даўгоў...

Даўгоў толькі па кароткатэрміновых пазыках трэба выплаціць амаль 30 мільёнаў.

Раённае ўпраўленне сельскай гаспадаркі і харчавання паскардзілася на гэтакі стан рэчаў намесніку старшыні аблкамсельгасхарча (пакуль вымавіш—язык зломіш) А. Азарчанкаву. І папрасіла аказаць дапамогу амаль у 200 мільёнаў. Аднак спадзяванне на помач зверху невялікае. Як альтэрнатыву раённыя кіраўнікі прапанавалі таксама далучэнне «Перамогі» да бройлернай птушкафабрыкі «з пераглядам спецыялізацыі вытворчасці».

А. СЯЛЯНСКІ.

שלום ШАЛОМ

Выпуск 2

Давід СІМАНОВІЧ

Шимону ПЕРЕСУ

Август был, как заветная
пристань,
где гостей принимала
земля...
Я сказал господину министру
что в Израиле дочка моя.

И ее бережет по ночам
городок молодой Иокнеам.

А министр улыбнулся
в ответ:
мол, не так уж велик белый
свет.

Он родился и сам не в раю,
а в воложинском этом краю,

где волошки цветут у реки—
белорусские васильки.

Он не видел их очень давно,
разве лишь на экране в кино.

И, наверное, где-нибудь там,
где шумит молодой
Иокнеам,

в смене жарких библейских
ночей
васильки снятся дочке моей.

1992

* * *

С улыбкою вхожу я в дом:
«О хаверим—друзья!
Шалом!
Здоровы ль вы? И я здоров.
Так с добрым утром—бокер
тов!
Живу, дышу, пишу и ем,
встречаю новую зарю
и «Слава Богу!»—говорю,—
Барух хашем! Барух хашем!»
1990

КАЛІ АДЗІН У ПОЛІ ВОІН

Элізер Бен-Іегуда з жонкай

Сёлета спаўняецца 135 гадоў з дня нараджэння нашага земляка Эліэзера Бен-Іегуды (1858—1922). Стараннямі Бен-Іегуды мова свяшчэнных кніг іўрыт стала сучаснай гутарковай мовай.

Мястэчка Лужкі ў гэтую пару года тоне ў зелені садоў. Райскі куточак. Дзесьці там у спрэчках хрыпнуць галасы, скачуць цэны, нараджаюцца новыя ідэі. А тут іншы раз здаецца, што замер сам час. Глыбінка беларускага Паазер'я.

На аўтобусным прыпынку сядзяць дзве пажылыя кабеты і мужчына, іхні равеснік.

—Перальманаў ведаеце?—пытаюся я.

Яны здзіўлена пераглядаюцца і перапытваюць:

—Якіх Перальманаў? Няма тут такіх.

—А да вайны былі?

—Адвось ты пра што?—здагадваецца мужчына.—Перальманаў шукаеш? Гэта з габрэяў каторыя. Да вайны тут шмат яўрэяў жыло. А зараз нікога няма. Усіх фашыст расстраляў. Гета было і ўсіх расстраляў.

—Перальманы,—нечакана абдумалася адна з жанчын.—А як жа, помню. Вунь там жылі,—яна паказвае рукою ў бок крамы.—Стары Лейб быў бондар, Рыва—ягоная жонка, і дзеці, не памятаю, як іх завуць, шмат дзяцей было...

Наўрад ці Перальманы з невялікага мястэчка Лужкі ведалі што-небудзь аб сваяку Эліэзеры, чалавеку, што адрадзіў сучасны іўрыт, які зрабіў яго сучаснай гутарковай мовай. Наўрад ці Элізер мог у самым кашмарным сне ўявіць сабе трагедыю, каторая чакае праз колькі дзесяткаў гадоў яго ных крэўных, чакае мову ідыш, расстраляную ў безыменных ірвах. Але інтуіцыяй геніяльнага чалавека ён разумеў: у народа няма будучыні без адзінай для ўсіх мовы. І тады Элізэр Бен-Іегуда (а літаральны пераклад псеўданіма абазначае «Эліэзэр, сын габрэя») узяўся за іўрыт. Старажытнай мове ён быў аддан фанатычна, без рэшты. Прысвяціў ёй усё сваё жыццё.

Элі Перальман нарадзіўся ў сям'і вельмі рэлігійнага чалавека, хасіда. Трэба растлумачыць. Гэтыя людзі лічылі, што іўрыт створаны дзеля сувязі з Б-гам, ужываць яго ў побыце—богазневажанне, для штодзённых зносін ёсць ідыш. Калі Элі споўнілася пяць гадоў, бацька памёр. Сваякі, як і было прынята ў яўрэйскіх сем'ях, не пакінулі хлопчыка без увагі. І як толькі яму споўнілася 13 гадоў, аддалі яго вучыцца ў Полацкую ешыву. Спадзяваліся ўбачыць руплівага заступніка хасідызму. Скуль яны ведалі, што глава ешывы ў Полацку—тайны прыхільнік свецкай адукацыі? Што ён пазнаёміў свецкага хлопчыка са свецкай літаратурай на іўрыце? Калі сакрэтнае стала яўным, родныя пераводзяць Элі ў Глыбокскую ешыву. І зноўку Элі, мусіць так было напісана на раду, трапляе пад уплыў прыхільнікаў свецкай адукацыі. Ён знаёміцца з супрацоўнікам іўрытскіх газет Шмуэлем Іаносам, і той пераконвае яго ў неабходнасці атрымання свецкае адукацыі. Дачка Шмуэля Двора, дарэчы, будучая жонка Бен-Іегуды, займаецца з ім рускай мовай. І пасля гадавой падрыхтоўкі Элі паступае вучыцца ў Дзвінскую гімназію, якую паспяхова заканчвае ў 1877 годзе.

Часам я думаю, як многа даў для развіцця яўрэйскай культуры гэты невялікі рэгіён Беларусі. Бен-Іегуда, Аскеназій, Ан-скі, Жытлоўскі, Пэн, Шагал... Габрэйская культура павінна быць удзячна беларускай зямлі, што ўзрасціла цэлую плеяду талентаў. І ў той жа час Лужкі знаюць ва ўсім свеце як радзіму Бен-Іегуды, Чашнікі—Ан-скага, Бешанковічы—Юдовіна, Віцебск—Шагала. Беларуская зямля павінна быць удзячна дзеячам яўрэйскай культуры, якія праславілі яе ва ўсім свеце. Культура, якая б нацыянальная па сутнасці яна ні была, аднак калі яна сапраўдная, высокай пробы, толькі збліжае народы. Бо выхоўвае ў людзей, што гавораць на розных мовах, адны і тыя ж каштоўнасці: дабрату, цярпімасць да іншадумства, шырыню погляду.

Бэн-Іегуда вырашыў уехаць у Палесціну. Толькі там ён бачыў будучае габрэйскае гаспадарства. Але каб жыць у Палесціне, зарабляць на хлеб, не быць баластам, трэба мець спецыяльнасць. І Элі паступае вучыцца на лекара. Вучыцца ў Парыжы і ў гэтыя ж гады публікуе артыкул «Вострае пытанне», дзе ўпершыню сфармуляваў ідэю стварэння ў Палесціне духоўнага ачага для ўсяго яўрэйскага народа (а найважнейшым элементам яго ўтварэння лічыў іўрыт—мову, што аб'ядноўвае габрэяў розных краін).

У 1881 годзе Бен-Іегуда пераязджае ў Палесціну і з таго часу назаўсёды звязвае свой лёс з гэтаю зямлёю. Ён выкладае ў школе ў Іерусаліме, выпускаў газету, і ўвесь час прапагандаваў старажытную мову, каторая мела крайне абмежаваную сферу ўжывання. Сям'я Бен-Іегуды была першай сям'ёй, якая размаўляла на любыя тэмы на сучасным іўрыце. Ягонае дзіця—першы малыш, для каторага іўрыт стаў роднай мовай. Бен-Іегуда ўдасканальвае мову, ператвараючы яе з гаворкі старажытных ксёнжак у жывую гібкую гутарковую мову

Мала хто верыў, што цераз некалькі дзесяткаў гадоў на іўрыце змогуць прызнавацца ў каханні, гандляваць на рынку, выступаць у кнесеце. Але адбыўся цуд. Адзін чалавек зрушыў гару. Яго кляймілі, саджалі ў турму, на яго паклёпнічалі. Аднак ён ішоў да сваёй мэты. І іўрыт стаўся магучым дрэвам, якое глыбока ўвайшло каранямі ў родную зямлю. У 1910 годзе Бен-Іегуда пачаў публікаваць сваю грандыёзную работу «Поўны слоўнік старажытнага і сучаснага іўрыта». Апошні 18-ы том выйшаў у 1959 годзе, праз трыццаць сем гадоў пасля смерці Бен-Іегуды і цераз адзінаццаць гадоў пасля ўтварэння Дзяржавы Ізраіль.

А. НАХОНАЎ.

Праграмы «Сахнута»

Кібуц па заказу

Маладыя людзі ці сямейныя пары ўзростам да 35 гадоў, якія не маюць дзяцей, могуць выбраць кібуц, у каторым яны хацелі б жыць першыя пяць месяцаў у Ізраіле, ужо ў Віцебску.

У кібуцы паўдня вывучаюць іўрыт, а другую палову—працуюць. Пераўванне ў кібуцы фінансуецца з грошай, атрыманых за работу, такім чынам «кошык абсорбцыі» захоўваецца за рэпатрыянтамі.

Праводзяцца экскурсіі, што азнаямляюць з краінай.

Тыя, хто жадаюць запісацца на праграму «Ульпан-кібуц», могуць звярнуцца ў сталіцу, у прадстаўніцтва «Сахнута» на Беларусі па адрасу: Менск, вул. Інтэрнацыянальная, 6, п. 5. Тэлефоны **20-88-73, 20-69-45.**

Праект «Гавіш»

так называецца новая праграма «Сахнута», разлічаная на сямейных людзей ва ўзросце да 55 гадоў. Праект «Гавіш» прадугледжвае стварэнне мейсцаў для пражывання рэпатрыянтаў па ўзору Цэнтраў абсорбцыі. Пражыванне ў Цэнтрах праграмы «Гавіш» разлічана на 1 год. Прыезджыя атрымліваюць зручнае жыллё і магчымасць вывучаць мову ва ўльпане. Кошт пражывання вельмі нізкі. З «кошыка абсорбцыі» аплочваецца пражыванне за тры месяцы наперад. Далейшая аплата адбываецца штомесячна. Абавязкова патрэбна наяўнасць двух гарантаў.

Поўную інфармацыю па праекту «Гавіш» можна атрымаць у менскім прадстаўніцтве «Сахнута» (тэл. **20-88-73, 20-69-45).**

Пецярбургскі яўрэйскі ўніверсітэт

абвяшчае прыём абітурыентаў на факультэты:

Філалагічны па спецыяльнасцях:
іўрыт і семіцкія мовы,
мова і літаратура ды культура габрэяў дыяспары,
яўрэйскія класічныя тэксты;

Гісторыка-этнаграфічны па спецыяльнасці:
гісторыка-этнаграфічныя даследаванні.

Набор на дзённае і вячэрняе аддзяленні праводзіцца на конкурснай аснове: **ГУТАРКА, ЭКЗАМЕНЫ, ТЭСЦІРАВАННЕ.**

Студэнты атрымліваюць стыпендыю. Пасля завяршэння вучобы выдаецца дыплом дзяржаўнага ўзору.

Універсітэт супрацоўнічае з ВНУ ды акадэмічнымі цэнтрамі Расіі, Ізраіля, ЗША. Частку курсаў чытаюць прафесары з Ізраіля і ЗША. Студэнтам прапаноўваюцца сумесныя праграмы, удзел у міжнародных студэнцкіх лагерах.

Прымаюцца іншагароднія. Ёсць інтэрнат.

Ільготамі карыстаюцца асобы, якія маюць накіраванні ад абшчынаў, выпускнікі яўрэйскіх школаў, даследчыкі, што маюць публікацыі ў галіне іўдаікі, філолагі ды гісторыкі, каторыя жадаюць атрымаць адукацыю ў галіне іўдаікі.

Прыём дакументаў да 16 ліпеня (уключна).

Уступныя экзамены з 19 па 30 ліпеня.

Адрас прыёмнай камісіі: Расія, Санкт-Пецярбург, Праспект Стачак, 72 (Палац культуры), I паверх, пакой 10.

Праезд да ст. метро «Кіраўскі завод».

Тэлефоны для даведак: **292-38-30, 183-32-94** з 11 да 20 гадзін штодня, апроч суботы.

Рэдкі кадр

Гэты здымак быў зроблены роўна семдзесят гадоў назад, у 1923-м. На ім адлюстраваны студыйцы Віцебскай літаратурнай яўрэйскай студыі.

Мінула толькі сем дзесяткаў. Мізэрна малы тэрмін для гісторыі. Як многа змянілася за гэтыя гады. Амаль не засталося носьбітаў ідыш, на якой гаварылі ды пісалі гэтыя людзі. Зніклі габрэйскія мястэчкі, насельнікі каторых знішчаны ў гады Катастрофы. Мястэчкі, што клапатліва бераглі традыцыі, норавы, абрады.

Прайшло толькі семдзесят гадоў. А сёння ўжо вельмі цяжка ўстанавіць, хто зняты на гэтай фатаграфіі. Можа Вы дапаможаце нам? Магчыма, сярод студыйцаў ёсць Вашыя сваякі, знаёмыя. Адгукніцеся, дайце нам знаць.

У добры шлях!

Новая грамадская арганізацыя зарэгістравана ў Віцебску—Саюз габрэйскай моладзі ды студэнтаў. Хлопцы й дзяўчаты імкнуцца адрадзіць нашу старажытную культуру, знайсці ды наладзіць сталыя кантакты са сваімі аднагодкамі ў іншых краінах свету, вывучаць яўрэйскія мовы, разам бавіць вольны час.

Прэзідэнтам Саюза абрана А. Казлоўская. **Л. АРЫЕЛ.**

Чэмпіён Ізраіля—наш зямляк

Ілья Смірын—чэмпіён Ізраіля па шахматах.

Нядаўна з Ізраіля прыйшло паведамленне, якое ўсцешыла ўсіх віцебскіх аматараў шахмат. Наш зямляк 24-гадовы Ілья Смірын перамог на 26-ым чэмпіянаце Ізраіля па шахматах. Некалькі гадоў назад вучань віцебскага трэнера Льва Рувімавіча Пака «змяніў прапіску» і стаў жыхаром Тэль-Авіва. Як бачым, акліматызацыя маладога гросмайстра прайшла болей, чым паспяхова.

Цяпер некаторыя падрабязнасці пра апошні чэмпіянат Ізраіля па шахматах. Смірын не прайграў ні адной партыі ды набраў роўную колькасць ачкоў з Аланам Грынфельдам і Роненам Левам. Па рэгламенту быў праведзены дадатковы двухкругавы турнір у Хайфе. У чатырох праведзеных сустрэчах Смірын толькі адну згуляў унічыю, а тры—выйграў. Тытул наймацнейшага шахматыста Ізраіля малады гросмайстар заваяваў безагаворачна; не пакінуўшы ніякіх сумненняў ні ў кога.

Наш карэспандэнт сустрэўся з віцебскім трэнерам Смірына Львом Рувімавічам Пакам.

—Віншуем з перамогай вучня. Цяпер пра Вашу школу ведаюць за тысячы кіламетраў ад роднага дома.

—Дзякуй за віншаванні. Я ўнясу маленькае ўдакладненне. У шахматным свеце нашую школу знаюць даўно. Усё ж такі тры гросмайстры выраслі ў Віцебску: Цейтлін, Смірын і Кавалёў. Неадназаразовая чэмпіёнка рэспублікі сярод жанчын майстар спорту міжнароднага класа Раіса Эйдэльсон. Усе яны спрабавалі свае сілы на буйнейшых міжнародных турнірах. Маюць у сваім багажы прыгожыя перамогі. Так што пра нас ведаюць.

—Як пачынаў свой шахматны шлях Ілья?

—Вучыўся ў другім класе. Бацька—фізік, навучыў гуляць, а потым прывёў у шахматны клуб пры домакіраўніцтве. Першы год Ілья трэніраваўся ў Льва Мельцэра, потым перайшоў да мяне. Хлопец вельмі здольны! У чацвёртым класе меў моцны першы разрад. Каманда, за якую выступаў Смірын, выйграла Усесаюзны турнір «Белая ладдзя». Ілью запрасілі ва Усесаюзную шахматную школу да Тыграна Петрасяна. Потым ён удала выступаў у юнацкіх першынствах СССР. У 1986 годзе выканаў нарматыў майстра спорту. А яшчэ праз год стаў чэмпіёнам Беларусі. Напэўна, для юнага Смірына самай запамінальнай падзеяй быў удзел у буйным турніры «Сузор'е» ў Маскве. Гулялі Каспараў, Карпаў. Партыю, што Ілья гуляў з Каспаравым, прызналі лепшай і яна атрымала «Спецыяльны прыз за прыгажосць». Тры разы Ілья гуляў у вышэйшай лізе чэмпіяната СССР, калі яшчэ ўсе мацнейшыя гросмайстры жылі «дома». Толькі гэтае ў шахматным свеце каціруецца як дасягненне вельмі высокага класа.

—Пэўна, ужо тады склалася манера гульні Ільі Смірына?

—Так, гулец ён бескампрамісны. Не любіць нічыіх. Гуляе востра, камбінацыйна. Часам гэтае дрэнна заканчваецца. Бывае трэба паціху зарабіць свае паўачкі. Ілья гэтага не ўмее. За шахматнай дошкай поўнасцю раскрываецца характар чалавека. Ён у жыцці рызыкоўны. Прыгадваю, як ён паехаў на турнір у ЗША ў канцы васьмідзесятых гадоў. За свой кошт. А гэта «шалёныя» грошы. У турніры ўдзельнічалі 200 шахматыстаў. Прычым сільныя, з імёнамі. Прызавы фонд дзялілі першыя дваццаць мейсц. Такім чынам, рызыка была вялікая. Смірын заняў дзесятае мейсца.

—Ілья, жывучы тут, не баяўся быць другім пасля Барыса Гельфанда?

—Безумоўна, у Гельфанда вынікі пяпэчэй. Але Ілья не з тых хлопцаў, хто згодны на другое мейсца. Ён дастаткова самалюбівы. Час усё расставіць на свае мейсцы.

—Пасля школы Ілья перабраўся ў Менск і ўляцеў з-пад Вашага крыла.

—Ён паступіў вучыцца ў інстытут фізкультуры. Мы працягвалі рэгулярна супрацоўнічаць. Але самастойнасць—неабходная якасць для шахматыста. Ілья гуляў у турнірах у Швецыі, Югаславіі, ФРГ, Польшчы, Галандыі, Нарвегіі. Гуляў нядрэнна, у канцы 1990 года яму было прысвоена вышэйшае ў шахматным свеце званне—Міжнароднага гросмайстра.

—Вы падтрымліваеце кантакты й зараз? Усё-такі адлегласць між дамамі вучня ды трэнера немалая?

—Ілья часта бывае на турнірах у Расіі. Прыязджае ў Віцебск. У цешчы адзін час выхоўвалася ягонае дзіця. Ілья жанаты на аднакласніцы. Пакуль маладыя людзі асталёўваюцца на новым мейсцы, бацькі жонкі вырашылі дапамагчы такім чынам. Ілья апавядае аб турнірах, партыях. Ён быў на чале Ізраільскай зборнай на камандным чэмпіянаце Еўропы ў венгерскім горадзе Дэбрэцэн. На гэтых спаборніцтвах Ізраільская каманда заняла ганаровае чацвёртае мейсца. І яшчэ адзін вялікі турнір удала правёў Смірын—у горадзе Тылбургe (Галандыя). Склад удзельнікаў быў вельмі моцным: Анатоль Карпаў, Віктар Карчной, Васіль Смыслоў, Ян Ціман, Найджэл Шорт, Артур Юсупаў, Васіль Іванчук, Прэдраг Нікаліч. Ілья абыграў у гэтым турніры Курта Хансена, Найджэла Шорта, Прэдрага Ніколіча. Толькі ў паўфінале ён прайграў ангельскаму шахматысту Майклу Адамсу.

Бяздомная школа

Закончыўся другі навучальны год у віцебскай нядзельнай яўрэйскай школе. Надышоў час узважваць «плюсы» ды «мінусы» новае справы. Зразумела, станоўчага болей, яно больш важкае.

Дзеці пачынаюць далучацца да культуры, мовы, якія цалкам былі выкрэслены савецкай ідэалогіяй. Калі з мовай ідыш неяк яшчэ мірыліся, каб прадстаўнік ААН добрыя справаздачы, то іўрыт, без віны вінаваты, быў аб'яўлены злачыннаю мовай. Дзякуй Б-гу, дзеці перастаюць быць чарговым згубленым пакаленнем. На ўрокі іўрыта, гісторыі, традыцый і культуры прыходзяць дзеці з розных сем'яў. Многія з іх па духу, і па пашпарту даўно перасталі быць габрэйскімі. У школе радыя кожнаму. Першыя паўтара года колькасць навучэнцаў расла, дзеці з задавальненнем хадзілі ў школку, атрыманыя веды сведчылі аб сур'ёзнасці падрыхтоўкі.

У апошнія месяцы карціна змянілася. І не па віне выкладчыкаў. Бяздомная школа, трапіўшы ў бурлівы вір камерцыйнага жыцця, змушаная была надта часта мяняць свае адрасы. Ці то арэндная плата не задавальняла гаспадароў памяшканняў, ці то грошы за арэнду траплялі не ў тыя рукі, якія цягнуліся за імі. Урэшце школа была вымушана знайсці прытулак пад дахам сінагогі, зусім не прыстасаванай для падобных мэтаў. У выніку «абрынулася» навучальная праграма і многія дзеці перасталі хадзіць у школу.

На Украіне прынятая дзяржаўная праграма для нацыянальных школ. Дзяржвыдавецтвы выпускаюць для іх, у тым ліку і яўрэйскіх школ, падручнікі. Абласныя, гарадскія аддзелы народнай адукацыі ўзялі на сябе клопат пра памяшканні, аб падрыхтоўцы кваліфікаваных настаўнікаў (працуюць ВНУ, што рыхтуюць выкладчыкаў для габрэйскіх школаў). На жаль, Рэспубліка Беларусь не спяшаецца наследаваць гэты прыклад.

Вось і ходзіць з будынка ў будынак яўрэйская нядзельная школа, вывучаючы не тыя прадметы, што запланаваны, а жыллёвы фонд роднага горада.

Хто дапаможа?

А-гууу!

Арк. ШУЛЬМАН.

Нядаўна ў Віцебску стаў працаваць калектыў народнага танца Ізраіля. Кіруе ім харэограф Уладзімір Емяльянаў, а танчаць вучні і студэнты.

Хутка адбудзецца першы канцэрт маладога ансамбля, які працуе пад апякунствам яўрэйскага агенцтва «Сахнут».

Гучыць яўрэйская песня

Колькі гадоў таму Мая Ташкер была салісткай Бакінскай філармоніі, мясцовага яўрэйскага ансамбля «Матана». Хада падзей прывяла да праліцця крыві ў Сумгаіце і Баку. Сям'я Маі Ташкер мае і армейскі пачатак і таму была вымушана стаць бежанкай. Прытуліў іх беларускі Наваполацк. Зараз Мая выкладае вакал у музычным вучылішчы і пяе ў габрэйскім ансамблі.

Музычны калектыў Полацкага—Наваполацкага яўрэйскага культурнага цэнтра заявіў пра сябе ў адзін дзень. Пэўна, таму што тут сабраліся высокапрафесійныя музыкі. Усе яны выкладалі ў музвучылішчы, а кіраўнік калектыва Піліп Якаўлевіч Заўт—былы ваенны дырыжор, не толькі харошы музыкант, але й выдатны арганізатар. У першую чаргу дзякуючы яго намаганням сабраліся й зайгралі разам Пётр Грынблат, Андрэй Багамолаў, Фелікс Трэскаў, Рыгор Раскін, Дмітрый Лаўцоў і іншыя.

У рэпертуары ансамбля вядомыя габрэйскія песні, без якіх не абыходзіцца ні адно застолле: «Тум, балалайка», «Ло мір але міт ейнем», «Ідэш мамe», «Цык ды хасене гекат», да якіх музыкі зрабілі арыгінальныя аранжыроўкі, сучасныя песні Ізраіля і зусім забытыя фальклорныя матывы.

Ва ўсіх залах, дзе выступаў ансамбль Полацкага—Наваполацкага цэнтра культуры, гледачы цёпла прымалі яго, многія песні гучалі па некалькі разоў на «біс».

Віцебскія мастакі

Маскоўскае выдавецтва «Імідж» распачало выпуск серыі альбомаў «Шэдэўры яўрэйскага мастацтва». Усяго выйдзе 12 альбомаў. Дастаткова пералічыць назвы, каб уявіць дыяпазон новае серыі: «Яўрэйскае мастацкае срэбра», «Надмагільныя камяні Украіны ды Малдовы», «Сінагогі Украіны, Беларусі й Летувы», «Габрэйскі арнамент», «Мастацкі тэкстыль», «Фаянс, парцэляна і шкло», «Скульптура», «Сучаснае яўрэйскае мастацтва».

Ужо выйшла у свет тры альбомы. Альбом пад нумарам тры называецца «Габрэйскія мастакі Віцебска». Аўтар-складальнік Рыгор Казоўскі. У выданні на рускай і ангельскай мовах друкуюцца нарыс на гэтую тэму, а таксама ў цудоўным паліграфічным выкананні работы І. Пэна, М. Шагала, Ш. Юдовіна, Л. Шульмана, С. Гершова, Л. Рана і іншых мастакоў.

А. НАХОНАЎ.

ПРАЗ ПАЎВЕКА

Многія з іх не былі тут цэлых паўвека. З таго самага дня, калі цудам выратаваліся ад расстрэлу. Яны хадзілі па маленькаму гарадку, па вулачкам, знаёмым з дзяцінства, дакранаючыся да пакрыленых платоў і час рабіў немагчымае—ён вяртаўся назад...

Трыццаць чалавек прыляцелі на гэтую сустрэчу з Ізраіля. Яны ляцелі самалётам да Рыгі, потым на аўтобусах ехалі да Дзісны. На мейсцы расстрэлу дзісненскіх габрэяў стаяў помнік, што пастаўлены шмат гадоў назад намаганнямі, болем тых, хто застаўся ў жывых. Але нягледзячы на ўсе іхныя стаpанні улады ў свой час дазволілі толькі безыменны надпіс аб тым, што тут пахаваныя расстраляныя фашысцкімі варварамі 3800 мірных савецкіх грамадзян. І вось зараз з дапамогаю землякоў, прыляцеўшых з Ізраіля, на месцы расстрэлу ў лесе побач з Дзісной з'явіўся новы помнік. З надпісамі на дзвюх мовах, рускай ды іўрыце, з праўдаю пра тых, хто пахаваны тут.

На адкрыцці помніка выступалі дзеці тых, хто загінуў тут, дзеці дзяцей, каторыя ўжо й аніякага ўяўлення не маюць пра тое, як жылі іх дзяды ў «штэтлах», як захоўвалі традыцыі і веру. Другі год запар на сустрэчы дзісненскіх яўрэяў прыходзяць мясцовыя ўлады. На гэты раз выступіў мэр Дзісны. Дарэчы, у апошні час афіцыйныя ўлады ўзялі на сябе клопат па ахове дый добраўпарадкаванню габрэйскіх магілаў.

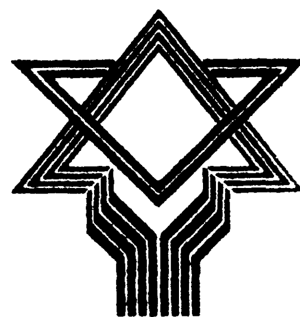
—Калісьці на гэтыя сустрэчы прыязджала па 300 чалавек, а то й болей,—расказвае ветэран вайны і працы, стары настаўнік Язэп Сямёнавіч Сасновік.—Улады не надта мілавалі нас, але хто мог, прыязджаў.

Ехалі з Харкава, Пензы, Ленінграда, Менска. Цяпер вось і ўлады тварам павярнуліся да нас і сябры пражыцелі здалёк, а ўсё адно шторазу нас становіцца менш ды менш... Сёлета сабралося чалавек 150.

У Савецкім Саюзе былі цудоўныя лозунгі. Толькі тыя, хто абвяшчаў іх, першымі ж і здекаваліся над імі. А калі ўдумацца, на словах «Ніхто не забыты, нічога не забыта» трымаецца шмат што ў гэтым свеце.

А. ШУР.

г. Дзісна.

Чарговы выпуск «Шалома» падрыхтаваны Таварыствам аматараў яўрэйскай культуры Віцебска, Саюзам габрэйскай моладзі ды студэнтаў горада.

Фундатар выпуску —Міжнароднае яўрэйскае агенцтва «Сахнут».

Прадстаўніцтва ў Рэспубліцы Беларусь—г. Менск, вул. Інтэрнацыянальная, 6, тэл. 20-88-73, 20-69-45.

АБ ЛОЗУНГАХ

Аб сэнсе словаў «патрыятызм», «нацыяналізм», «інтэрнацыяналізм» можна дыскутаваць доўга. Гэта ўсё пэўныя формы адданасці, імкнення, страсці. Абыякавы чалавек не можа быць патрыётам. Аднак жа не называем мы патрыётам аматара рыбнае лоўлі, спіртных напояў ці жанчын, заўзятараў футбольнае каманды «Дзвіна» або прыхільнікаў рок-гурта «Грамада». Тут ёсць іншыя азначэнні: гурман, залётнік, фанат, знаўца... Значыцца, патрыёт—чалавек, адданы не чаму ці камунебудзь, а свайёй Радзіме, свайму народу.

Адсюль цяжкасці ў тлумачэнні кампартыйных лозунгаў «сацыялістычнага патрыятызму» ды «пралетарскага інтэрнацыяналізму». З першага вынікае, што любіць трэба не ўвесь народ, а таварышаў, адданых справе сацыялізму. Адарванасць ад асновы відаць няўзброеным вокам: камуністамі становяцца, а беларусамі нараджаюцца. Выдае на тое, што камуністы любілі і любяць не Беларусь, а свае ідэі на Беларусі. Што да другога лозунга, то нягледзячы на існаванне I—IV Інтэрнацыяналаў і аднайменнага гімна, камуністы самі дагэтуль не разумеюць, пра што кажуць. Калі інтэрнацыяналізм—адданасць, то каму ці чаму? «Inter» па-лацінску «паміж», таму сэнс лозунга нейкі няўлоўны. У апошніх работах У. Ленін піша: «Тут встает уже важный принципиальный вопрос: как понимать интернационализм?», аднак адказу не дае і на гэтым артыкул канчаецца. Дагэтуль слова «інтэрнацыяналізм» у ленінскіх работах не сустракаецца.

Ва ўсялякім разе, у цывілізаваным свеце так, як у нас («интернациональный долг в Афганистане»), ніхто інтэрнацыяналізм не разумее. Ды і бяда не ў мудрагелістых лозунгах, а ў тым, што іх трубадуры імі не кіруюцца.

Калі ўчарашні апалагет марксісцка-ленінскае дыялектыкі, а сённяшні актывіст СС (Славянскага Сабору) збірае подпісы супраць беларускае мовы, ім рухаюць не лозунгі. Гэта такі сверб ідэалагічнага жакея—пры любым павароце падзей быць першым. Жакей адчувае, што на яго ўжо паставілі замежныя ўплывовыя сілы. Каніска ягоны, праўда, кволы і лядашчы, бо расейскімі шавіністамі за трыста гадоў заезджаны. Але пры чым тут патрыятызм ды інтэрнацыяналізм? Ніякіх лозунгаў, звычайны асабісты інтарэс.

Калі лідэр віцебскіх камуністаў прылюдна зычна апавядае, што ў яго «мать белоруска, а отец военный» і што ў выніку распаду імперыі ўсе сваякі апынуліся ў розных краінах, то асабістую крыўду па-чалавечы можна зразумець. Ды толькі ў чым вінаватыя беларусы? Бо гэты таварыш, як і ўвесь хаўрус, змагаецца з мовай народа (гл. раздзел II Праграмы ПКБ). Тут ужо не асабістая помста, але помста палітычна арганізаваная. За хібы ў нацыянальнай палітыцы ў адносінах да сваіх крэўнікаў недзе—адпомсціць тут, на Беларусі! Усё роўна, каму. Цікавая логіка ўчарашніх носьбітаў марксізму-ленінізму. Дзеля справядлівасці адзначым, што ў У. Леніна ёсць багата слушных думак па нацыянальным пытанні, і нават самы заяцыты пэкабель мусіць ведаць гэта. Але зараз погляды правадыра сусветнага пралетарыяту не супадаюць з асабістымі поглядамі новых правадыроў, і поўны збор яго твораў буцвее недзе ў зарасніках чырвонага дурнап'яну.

Згуртаванне беларускіх вайскоўцаў створана ў цяжкія для нашай Радзімы жнівеньскія дні 1991 года. Арганізацыя прапагандуе гераічную беларускую гісторыю і тым спрыяе патрыятычнаму выхаванню ў войску. А вось мы чытаем у «Народнай газеце» (14.05), што «приказом № 0499 министра обороны... уволен в запас председатель Белорусского объединения военнослужащих... за дискредитацию высокого звания офицера». І ў той жа газеце (18.05) чытаем, што той жа міністр абароны «сетует на ограниченность призывных ресурсов, **отсутствие военно-патриотического воспитания** и как следствие—снижение престижа военной службы». Дык што гэта: звышпатрыятызм ці пралетарскі інтэрнацыяналізм? Гэта звычайная крывадушнасць, якая спатрэбілася, каб схаваць асабістае раздражненне, алергію на справядлівую крытыку і карысную дзейнасць іншых на фоне асабістае бяздзейнасці.

Можна доўжыць і доўжыць прыклады «патрыятычных» учынкаў нашых сучасных палітыкаў. Але здаецца, досыць і гэтага, каб зразумець, што ў аснове ўсёй іхняй дзейнасці—не камуністычныя ідэалы і нават не перакананні, а асабісты кан'юнктуры інтарэс.

У. КАСТУСЕНАК.

Парада для ўлады Саветаў

Нікога не здзівіш, кажучы, што за часы Саветаў улады разбуралі многія помнікі гісторыі ды культуры. Вынішчэнне нацыянальнай спадчыны дзесяцігоддзямі праходзіла у рэчышчы дзяржаўнай палітыкі.

Але, дарэчы, чаму «праходзіла»? Мы ж і зараз жывём пры Савецкай уладзе, «дбаннем» якой спіс загубленых скарбаў мінуўшчыны папаўняецца... Нягледзячы на прыняты Закон «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны».

У 1989 годзе Віцебскі гарвыканкам перадаў абласному ўпраўленню бытавога абслугоўвання насельніцтва помнік архітэктуры—дом № 2 у завулку Кастрычніцкім. А начальнік УБАН Ю. Галыкін прадаў будынак камерсанту С. Галыкіну, свайму сыну. Сам гэты факт ужо заслугоўвае ўвагі, але галоўнае—парушаны арт. 22 вышэйзгаданага Закона.

Хто ў нас наглядае за выкананнем законаў? Як быццам, пракуратура. Але на гэты раз аблпракуратура, можна сказаць, ухілілася ад выканання сваіх абавязкаў. Вось які адказ яна даслала на запыт інспектара Дзяржаўнай інспекцыі па ахове помнікаў Н. Сулецкай: «...З улікам растлумачэння Галыкіна С. Ю. Вам варта ажыццявіць кантроль за выкананнем ім прадпісання, а ў выпадку яго невыканання прымаць меры, якія прадугледжаны Законам Рэспублікі Беларусь «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны».

Між іншым, раней тая ж аблпракуратура зацягвала вырашэнне пытання пра помнік гісторыі і культуры Гарадзішча ў Гарадоцкім раёне. Ды так, што справа тады дайшла да рэспубліканскай пракуратуры.

Размаўляць з нашым карэспандэнтам аб лёсе будынка па Кастрычніцкім завулку начальнік агульнага аддзела абласной пракуратуры А. Тарасаў не пажадаў. С. Галыкін заявіў, што ён не ведаў аб наданні дому статуса помніка. Магчыма, і сапраўды не знаў. Але няведанне каштавала будынку многага. Згарэў дах, выламаны дзверы, рамы, падлога.

Ён «не ў курсе». А як зразумець пазіцыю гарвыканкама? Няўжо віцебская ўлада таксама нічога не ведае? Ці не хоча? Ды і як іначай, калі першы намеснік старшыні выканкама В. Лапінскі адначасова з'яўляецца кіраўніком гарадскога таварыства аховы помнікаў?

Не хапае, мусіць, Вячаславу Кірылавічу часу на нейкія там гістарычныя ці мастацкія каштоўнасці? Можа таму, што стварае свае: будуе архітэктурны помнік нашага часу—уласны катэдж. Рабіць сабе помнік на вякі—справа нялёгкая.

Разбураць жа сапраўднае дойлідства продкаў або патураць таму нашыя ўладары навучыліся добра. Каб зноў не было паўтарэння падобнай гісторыі, што здарылася з домам у Кастрычніцкім, ці не варта віцебскаму гарвыканкаму прыслухацца да прапановы прадаваць нерухомасць не ўпотайкі, а на адкрытых аўкцыёнах, галосна? А то складаецца ўражанне, што гарадскія ўлады імкнуцца выкарыстаць момант і прадаць дзяржмаёмасць «сваім» людзям.

А. БУКАЧОЎ.

З архіваў

«Бухгалтэрыя» смерці

Помнік ахвярам гітлераўскага фашызму ў Віцебску.

Фотаздымак **А. ЛАКАТКО.**

Мы працягваем друкаваць спісы вязняў Віцебскай гарадской турмы СД. Пачатак публікацыі—у «Выбары» №№ 17—21. Спісы друкуюцца паводле дакумента «Рэгістрацыйны журнал асоб, арыштаваных СД», які вёўся на нямецкай мове і ахоплівае перыяд з чэрвеня па снежань 1942 года. Мы імкнёмся максімальна перадаць асаблівасці арыгінала.

Непаслядоўнасць дат ды недакладнасць некаторай іншай інфармацыі, якія сустракаюцца ў спісе, тлумачацца тым, што менавіта так яны пададзены ў дакуменце. У якіхсьці імёнах і прозвішчах вязняў магчымыя скажэнні ў выніку падвоенага перакладу—з рускай мовы на нямецкую і наадварот, а таксама з-за асаблівасцяў рукапіснага арыгінала.

Рэдакцыя выказвае шчырую падзяку супрацоўнікам Віцебскага абласнога архіва за дадзены дакумент.

Тетрадь № 8

Фонд 2155, опись 2, дело 5

Прибытие	Убытие	Номер арестованного	Номер камеры	Фамилия, имя	Кто доставил, арестовал
1		2608	52	Мергурова Нина	из больницы
	1	2437	32	Михайловский Адам	суд
1		2609	15	Слабуха Александр	СД
	1	1461	97	Ермолоюнь Иван	СД
	1	1462	97	Сейков Владимир	СД
1		2610	15	Жданок Николай	жандарм
1		2611	15	Мишин Семен	жандарм
1		2612	15	Ласовский Леонид	СД
1		2613	15	Ованов Влад.	СД
1		2614	12	Игналева Галина	СД
1		2615	12	Климкович Ольга	1 полиц. уч.
1		2616	12	Лавренков Шифро	СД
1		2617	—	Кнёсс Адам	нем. суд
1		2618	—	Ольденмайер Ганс	нем. суд
1		2619	—	Шухман Рудольф	нем. суд
1		2620	—	Вольц Густав	нем. суд
1		2621	—	Альбрехт Генрих	нем. суд
1		2622	—	Флорен Франц	нем. суд
1		2623	—	Шмидт Генрих	нем. суд

26.6.42 г.

Прибытие	Убытие	Номер арестованного	Номер камеры	Фамилия, имя	Кто доставил, арестовал
	1	2615	10	Климкович Ольга	
	1	2396	87	Куперман Хано	
	1	2502	45	Плиско Петр	в больницу
1		2624	15	Штрах Нонес	5 полиц. участок
1		2625	15	Церевман Лёва	5 полиц. участок
	1	2438	39	Кишкова Вера	перед суд
1		2426	12	Штахевич	
	1	2237	26	Шуляк Василий	
	1	2527	87	Якубовский Иван	СД
	1	2528	90	Тихий Николай	СД
	1	2529	90	Кувацкий Ав.	СД
	1	2530	90	Шуб Павел	СД
	1	2532	97	Нехком Мибов	СД
	1	1670	88	Гердиевская Луиза	СД
	1	2628	—	Киршуэр Леля	2 пол. уч.
	1	2629	15	Герихивовихетт Константин	
	1	2630	12	Тихомирова Тамара	
	1	2631	15	Экштейн Павел	2 пол. уч.
	1	2632	15	Фейшман Курт	2 пол. уч.
	1	2633	11	Левич Вера	СД
	1	2634	33	Валюка Вера	СД

27.6.42 г.

Прибытие	Убытие	Номер арестованного	Номер камеры	Фамилия, имя	Кто доставил, арестовал
	1	2316	45	Ларин Яфаму	
1		2635	12	Шидловская Надя	СД
1		2636	12	Денисова Нина	СД
1		2637	12	Поляцкина Фаня	СД
1		2638	12	Векшерская Паула	
1		2639	39	Чепикова Милон	
1		2640	12	Полахла Роза	5 пол. уч.

27.6.42 г.

Прибытие	Убытие	Номер арестованного	Номер камеры	Фамилия, имя	Кто доставил, арестовал
1		2641	101	Васильев Павел	СД
1		2642	12	Гуднавцева Ира	СД
1		2643	12	Гольдлерг Лиза	СД
1		2644	101	Подобед Иван	СД
1		2645	14	Сарвазовский Яков	
1		2646	101	Косников Дмитрий	СД
1		2647	101	Мурох Пейсах	СД
1		2648	19	Русовский Игнат	СД
1		2649	101	Альшевский Юзеф	СД
1		2650	101	Карпович Михаил	СД
1		2651	101	Борисевич Яков	СД
1		2652	101	Капиловский Ёзеф	СД
1		2653	101	Орлов Петер	СД
1		2654	18	Струнклевич Иван	СД
1		2655	101	Авдюх Шенион	СД
1		2656	101	Скуратович Александр	СД
		2657	101	Вольнуч Юзеф	СД
1		2658	16	Сухман Лёва	СД
1		2659	17	Кац Лёва	СД
1		2660	101	Филькович Петр	СД
1		2661	101	Ильин Иван	СД
1		2662	101	Чернявский Эдуард	СД
1		2663	101	Левицкий Доминик	СД
1		2664	101	Клочков Ёзеф	СД

(Працяг у наступным нумары).

Запрашаюць мастакі – педагогі

Алесь Мемус. Цэнтральная частка трыптыха «Святло веры» (акварэль). Прысвячаецца Еўфрасінні Полацкай і тысячагоддзю хрысціянства на Беларусі. 1992—93.

У выставачнай зале Саюза мастакоў працуе выстава выкладчыкаў мастацка-графічнага факультэта Віцебскага педінстытута, дзе экспануецца калекцыя твораў жывапісу графікі, скульптуры, габелена. Пераважная большасць творча працуючых членаў кафедры выяўленчага мастацтва традыцыйна, раз у пяць год, дэманструе свае творчыя здабыткі, якія карыстаюцца асабліва падкрэсленай увагай віцебскага гледача, бо многія з маладых і ўжо не вельмі маладых віцьблянаў, неабыякавых да мастацтва, так ці інакш дакрануліся да таямніц віцебскае мастацкае школы, вучыліся ці былі знаёмыя з большасцю мастакоў-педагогаў, што дэманструюць сёння сваё мастацтва свайму гораду.

Сярод удзельнікаў выставы вы знойдзеце імёны і вядомых майстроў, прызнаных не толькі горадам, але і ўсёй рэспублікай, убачыце творчыя адкрыцці яшчэ малавядомых і зусім маладых выкладчыкаў МГФ.

Усё ж разам адорыць вас святам фарбаў і пластыкі, узбагаціць вашу душу новымі адценнямі творча асэнсаванага быцця, а мо і натхніць на самастойную творчасць, нечакана ўзбудзіць і ў вас мастака.

А. Кастагрыз, А. Мемус, М. Ляўковіч, А. Карпан, М. Прусакоў, В. Несцярэнка, А. Чміль, А. Кавалёў, А. Філіпаў ды іншыя чакаюць вас і вашага прысуду.

А. П.

Вясёлы глобус

Муж і жонка Фроліх выклікалі тэлемайстра. Калі ён прыйшоў, фрау Фроліх кажа:

—А ў нас з тэлевізарам усё зноў у парадку!

—Што, няспраўнасць выпраўлена?

—Ды не,—гаворыць фрау,—проста мы з мужам змянілі акуляры.

***

Гер Кноле купіў на пошце маркі. Праз пяць хвілін вяртаецца і гаворыць прадаўцу:

—Вы няправільна далі рэшту.

Прадавец:

—Ужо позна казаць аб гэтым. Трэ было адразу заявіць.

—Ну што ж,—прамаўляе Кноле, адыходзячы ад касы,—вы далі мне лішніх пяць марак.

Мяняю прыватызаваную 2-пакаёвую (26 м^2, палепшанай планіроўкі, 5 паверх пяціпавярхоўкі) кватэру ў цэнтры Жлобіна на раўназначную ці меншую ў Віцебску. Тэл. у Віцебску 36-20-12.

У АСНОЎНЫМ З ЛАТВІІ

Сёлета на сталае жыхарства ў Мёрскі раён пераехала з рэспублік былога СССР дзесяць сем'яў.

Праграма мастацкіх фільмаў на рэшту тэлетыдня

Серада, 14 ліпеня

Беларускае тэлебачанне

8.25. «Вольны вецер». 1-я серыя.
9.30 і 21.35. «Дзяжурная аптэка».
10.00. «Дзень добры і бывай».
13.40. «Доўгая дарога ў дзюнах». 3-я серыя.

Канал «Астанкіна»

8.35 і 18.00. «Проста Марыя».
10.20 і 20.40. «Азбука кахання».
11.20. «Госця з будучыні». 2-я серыя.
12.25. «Шлях гераіну». 2-я серыя.

Канал «Расія»

10.50. «Санта-Барбара».
13.25. «Дзмітры Кантэмір».
19.25. «Камісар Мегрэ» (Францыя).

Санкт-Пецярбургскае тэлебачанне

8.10. «Мая другая мама».
10.05. «Жыве такі хлопец».
12.40. «Сышчык». 2-я серыя.
14.40. «Зорка і смерць Хаакіна Мур'еты».

Чацвер, 15 ліпеня

Беларускае тэлебачанне

8.25. «Вольны вецер». 2-я серыя.
9.30 і 21.45. «Дзяжурная аптэка».
11.20. «Перад досвіткам».
13.40. «Доўгая дарога ў дзюнах». 4-я серыя.
15.25. «Па сакрэту ўсяму свету».

Канал «Астанкіна»

8.40 і 18.10. «Проста Марыя».
10.20. «Азбука кахання».
11.20. «Госця з будучыні». 3-я серыя.
12.25. «Шлях гераіну». 3-я серыя.
21.10. «Вялікая сям'я».

Канал «Расія»

11.05. «Адзін раз схлусіўшы».
19.25. «Санта-Барбара».

Санкт-Пецярбургскае тэлебачанне

8.15 і 23.45. «Спяшайцеся будаваць дом».
14.40. «Не хачу быць нешчаслівым».
21.00. «Мая другая мама».

Пятніца, 16 ліпеня

Беларускае тэлебачанне

9.30. «Дзяжурная аптэка».
13.40. «Доўгая дарога ў дзюнах». 5-я серыя.
22.05. «Ранішняя шаша».

Канал «Астанкіна»

8.20. «Лёгкія крокі».
12.15. «Дробязі жыцця».
20.55. «Суіні» (Вялікабрытанія). 3-я серыя.

Канал «Расія»

11.05 і 19.25. «Санта-Барбара».
16.55. «Маленькія разведчыкі». 2-я серыя.

Санкт-Пецярбургскае тэлебачанне

8.05. «Мая другая мама».
14.40. Кароткаметражныя фільмы.
23.00. «Мадэмуазель Стрыптыз» (Францыя).

Субота, 17 ліпеня

Беларускае тэлебачанне

8.20. «Ранішняя шаша».

Канал «Астанкіна»

18.15. «Рыцары Х'юстана» (ЗША).
20.40. «Блакітнае і шэрае» (ЗША). 3-я серыя.
1.15. «Равучы тыгр» (Ганконг).

Канал «Расія»

11.00. «Аўтамабіль, скрыпка і сабака Клякса».
19.25. «Даруй».
0.35. «Чужыя тут не ходзяць».

Санкт-Пецярбургскае тэлебачанне

7.40. «Мадэмуазель Стрыптыз».
11.05. «Чаромушкі».
14.45. «Зверабой». 1-я серыя.
20.40. «Мая другая мама».

Нядзеля, 18 ліпеня

Беларускае тэлебачанне

9.35. «Дзяжурная аптэка».
13.15. «Фантан».
17.55. «Афоня».
21.20. «Аўтара, аўтара!»

Канал «Астанкіна»

19.15. «Дандзі па мянушцы «Кракадзіл» (Аўстралія).

Канал «Расія»

11.05. «Дзеці Дон-Кіхота».
19.25. «Старк».

Санкт-Пецярбургскае тэлебачанне

8.55. «Мільён прыгод. Востраў Іржавага генерала».
14.50. «Зверабой». 2-я серыя.
16.55. «Родная кроў».

Рэзананс

Ці будзе справядлівасць!

Некалькі гадоў назад пры Віцебскім гарвыканкаме была створана чарга грамадзян для куплі кватэр у асабістую маёмасць. Стаў у гэтую чаргу і я, пра што сведчыць і адказ начальніка жыллёвага ўпраўлення В. Сазона (ув. № 224, нумар чаргі 252). Летась чаргу ліквідавалі.

Нядаўна з прэсы даведаўся пра тое, што жыллё гарвыканкамам размяркоўваецца з хібамі, якія знаёмы многім віцьблянам па гадах застою. Таму й для мяне яны не навіна.

Паводле газетных матэрыялаў, 25 сем'яў г. зв. «інвестараў» з дазволу гарвыканкама набылі па нізкіх цэнах жыллё ва ўласнасць.

Прэса крытыкуе дзейнасць жыллёвага ўпраўлення. Калі члены гарвыканкама не ў стане самі навесці парадак, то няхай органы юстыцыі разбяруцца ў працы ўпраўлення.

Праўда, вось пытанне: ці стане лягчэй ад гэтага людзям, што стаялі ў чарзе на паляпшэнне жыллёвых умоў? Ці будзе справядлівае рашэнне для іх?

У. ЖЫГУЛАЎ.

Бясплатная магчымасць даць аб'яву: **тэл. 37-28-44.**

Вытворча-камерцыйная фірма «Арти-фекс»

220072, Менск, вул. Ф. Скарыны, 1, пакой 130, тэл. 39-49-38.

★ Карты, планы гарадоў і даведнікі па Беларусі для турыстаў і краязнаўцаў,

★ карты, планы гарадоў і даведнікі па краінах свету лепшых замежных выдавецтваў,

★ вялікі гістарычны атлас Беларусі ў 5-ці тамах,

★ вучэбныя мапы дый атласы для школаў і ВНУ,

★ картаграфія для кніг серыі «Памяць»,

★ картаграфічныя сувеніры,

★ картаграфічная рэклама,

★ старажытная картаграфія,

★ картаграфічны маркетынг і кансалтынг,

★ экспарт-імпарт картаграфічнай прадукцыі,

★ выданне рэдкіх кніг аб Беларусі,

★ выдаўнічыя паслугі аўтарам,

★ аператыўны друк, копі-шоп,

★ матэрыялы для мастакоў-жывапісцаў, графікаў і дызайнераў.

Аддзел «Арти-Фекс» у краме «Акадэмкніга»: Менск, пр-т Ф. Скарыны, 72, ст. метро «Акадэмія навук».

Віною дождж!

Дождж, што апошнім часам надта часта йдзе, падмочвае не толькі «стомленыя» ад надакучлівых ападкаў парасоны віцьблян, але й рэпутацыю гарадскіх камунальных службаў.

Каналізацыя не паспявае паглынаць ваду, і час ад часу жыхары вуліцы 39-ай Арміі становяцца сведкамі паводкі. Яна залівае дарогу, ходнік, змушае прахожага, што спышыць да прыпынку, далёка абыходзіць гіганцкую лужыну.

Ю. СЯРГЕЕЎ.

Заснавальнік

Віцебскі гарадскі клуб выбаршчыкаў «За дэмакратычныя выбары»

●

Галоўны рэдактар Барыс ХАМАЙДА

●

РЭДАКЦЫЙНАЯ РАДА:

Валянцін АРЛОЎ
Хрыстафор ЖАЛЯПАЎ
Васіль ІГНАЦЕНКА
Юры ЛАЎРЭНАЎ
Ларыса МІХНЕВІЧ
Міхась ПАЎЛАЎ
Уладзімір ПЛЕШЧАНКА
Леанід ТАМАРОВІЧ
Ігар ЦІШКІН

●

Мастак **Р. Клікушын.**
Фотаздымкі **М. Міхайлава.**
Адрас рэдакцыі: 210601, м. Віцебск, вул. Гогаля, 17.
Тэл. 37-35-06, 37-28-44.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор ды дакладнасць пададзеных фактаў, цытатаў, гаспадарча-статыстычных даных, уласных імёнаў, геаграфічных назваў і іншых звестак. А таксама за тое, што ў матэрыялах пададзены звесткі, якія з'яўляюцца дзяржаўнай ці спецыяльна ахоўваемай законам таямніцай.

Рэдакцыя можа апублікаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункт гледжання аўтара.

Пры передруку спасылка на «Выбар» абавязковая.

Рукапісы не вяртаюцца й не рэцэнзуюцца.

Бягучы рахунак рэдакцыі № 200700962 у Віцебскім камерцыйным банку (Віцкамбанк). Код (МФО) банка 150801701.

Газета набраная і надрукаваная афсетным спосабам у Віцебскай узбуйненай друкарні імя Камінтэрна: г. Віцебск, вул. Шчарбакова-Набярэжная, 6.

Выходзіць штотыднёва па сярэдах

Нумар падпісаны да друку 13.09.1993 г. у 17.15.
Наклад 1500 экз.

Цана 5 руб.